

Energie Verslag Nederland 2002

Olieproducten en raffinaderijen

<u>22,5 Megawatt windturbine park op terrein olie-raffinaderij Nerefco</u>	2
<u>Aardolieproductie 2002</u>	2
<u>Afzet motorbrandstoffen 2002</u>	3
<u>BP reduceert zwavelgehalte van alle soorten benzines</u>	3
<u>Brussel wil zeeschepen schonere brandstof opleggen</u>	4
<u>Energieveiligheidsplan van de Europese Commissie: grotere olievoorraden nodig</u>	4
<u>Olieprijs</u>	6
<u>Q8 timmert aan de weg in Nederland</u>	6
<u>Shell koopt grootste smeermiddelenproducent in VS</u>	7
<u>Shell wil in Polen raffinaderij kopen</u>	8
<u>Tango en Tinq openen nog meer onbemande tankstations</u>	8
<u>Winst Petroplus stijgt; Tango-keten ook naar buitenland</u>	8

22,5 Megawatt windturbine park op terrein olie-raffinaderij Nerefco

In januari kondigen BP en ChevronTexaco de bouw van een windturbinepark bij Nerefco raffinaderij aan. Ze hebben de intentie om - behoudens de benodigde vergunningen en goedkeuringen - een 22,5 megawatt windturbinepark te bouwen op het terrein van hun gezamenlijke olie-raffinaderij Nerefco in het industriegebied Europoort nabij Rotterdam.

Het project zal bestaan uit negen zeer geavanceerde windturbines, elk met een capaciteit van 2.5 megawatt, die op verschillende plaatsen dicht tegen de grenzen van het raffinaderijterrein aan worden geplaatst. De kosten van het project zullen naar rato van het eigendom door BP (69 procent) en ChevronTexaco (31 procent) worden gedeeld. De opdracht voor de fabricage van de turbines is verleend aan Nordex AG.

Het project, waarmee ongeveer 25 miljoen euro is gemoeid, markeert de eerste substantiële inzet van windturbine technologie voor zowel BP als ChevronTexaco. Het zal naar verwachting evenveel electriciteit opwekken als nodig is voor de consumptiebehoefte van 20.000 huishoudens en de uitstoot van CO₂ met 20.000 ton per jaar verminderen. De opgewekte electriciteit zal lokaal worden verkocht en een bijdrage leveren aan de doelstelling van de Nederlandse overheid met betrekking tot het opwekken van duurzame energie.

Het Nerefco windturbine project moet volgens de bedrijven zelf gezien worden als een belangrijk voorbeeld van hun commitment om te investeren in schone, efficiënte en milieu-vriendelijke energiebronnen. Dit project past volgens Texaco en BP binnen hun doelstellingen om de uitstoot van CO₂ te beheersen en te investeren in nieuwe technologieën die de impact op het milieu minimaliseren.

De Nerefco-locatie biedt volgens BP en Texaco veel voordelen voor een windturbine park, zoals de directe nabijheid van de kustlijn, blootstelling aan sterke en constante wind, minimale horizonvervuiling gezien de industriële omgeving en toegang tot het nationale elektriciteitsnet. Dit project zou ook het convenant - gericht op het stimuleren van milieuprojecten in het Europoort gebied - tussen de havenautoriteiten en de Nederlandse overheid ondersteunen.

In december 2002 laten BP en ChevronTexaco weten dat hun nieuwe windturbinepark in het industriegebied Europoort nabij Rotterdam volledig operationeel is.

Aardolieproductie 2002

De productie van aardolie stijgt in 2002 met 64%, zoals blijkt uit voorlopige productiestatistieken van het Staatstoezicht op de Mijnen. In 2002 wordt 2,6 miljoen kubieke meter olie gewonnen: 64% meer dan in 2001 (1,0 miljoen kubieke meter). Van de totale winning is 0,4 miljoen kubieke meter afkomstig van de velden op het vaste land (een daling van 19%) en 2,2 miljoen kubieke meter komt uit de velden op het Nederlands gedeelte van de Noordzee (een stijging van 106%). Dit komt mede door de productie van het nieuwe F2a Hanzeveld van Petro-Canada Netherlands B.V. (voorheen Veba Oil & Gas). De olieproductie in 2002 bedraagt gemiddeld 7.330 kubieke meter per dag; ofwel gemiddeld 46.100 vaten per dag. In 2001 was dit nog 4.459 kubieke meter respectievelijk 28.000 vaten per dag. De rapportage van de cijfers is gebaseerd

op een standaarddruk en een temperatuur van respectievelijk 101,325 kiloPascal (= 1 atmosfeer) en 15 graden Celsius.

Grootste olievondst van de afgelopen 25 jaar

In juni 2002 in de Noordzee, ver ten noorden van Nederland, een grote olievondst gedaan. Het Canadese oliebedrijf EnCana, dat zoekt in delen van de Noordzee die grotere ondernemingen links laten liggen, heeft misschien wel het grootste olieveld in 25 jaar ontdekt. Het gaat om het Buzzardveld dat op ongeveer 100 kilometer ten noordoosten van het Schotse Aberdeen ligt. Het veld bevat mogelijk meer dan een miljard vaten olie, volgens schattingen van EnCana. Sinds 2001 deed EnCana in het gebied acht testboringen. Het bedrijf wil in 2005 met reguliere productie te beginnen. Analisten menen dat EnCana ongeveer de helft van de olie naar boven kan halen. Veel van de grote velden in de Noordzee werden tijdens de ontwikkelingsfase in de jaren '70 voor de Britse en Noorse kust gevonden; de vondsten van de laatste jaren zijn veel kleiner. Het Buzzardveld maakte oorspronkelijk deel uit van een licentie van Amoco Corporation, maar dat bedrijf besloot het veld af te stoten en elders te gaan zoeken. EnCana, voorheen PanCanadian Energy (UK) Ltd., begon in 1998 met exploraties. Het veld is gevonden in een gebied waarvan aangenomen werd dat er weinig potentieel inzat.

Afzet motorbrandstoffen 2002

De afzet van motorbrandstoffen stijgt in 2002 met 2% ten opzichte van 2001. De afzet van benzines neemt toe met 1,8%, de afzet van diesel met 3,3% en de afzet van LPG (autogas) met 6%. De afzet van motorbrandstoffen is 13.332 miljoen liter in 2002. In 2002 is er een grote verscheidenheid aan motorbrandstoffen, waar autodiesel inmiddels met een afzet van 6.829 miljoen liter de grootste productgroep is geworden. In 2002 wordt er geen loodhoudende benzine meer afgezet, maar een afzet van 5.577 miljoen liter ongelode benzine (Euro 95, 98 en Super 98). Daarnaast is er in 2002 een afzet van 923 miljoen liter LPG.

BP reduceert zwavelgehalte van alle soorten benzines

Vanaf 1 oktober 2002 wordt het zwavelgehalte van alle soorten benzines die energie-maatschappij BP in Nederland verkoopt sterk teruggebracht. De producten Euro, Super en Super Plus hebben een zwavelgehalte van 50 ppm (parts per million) in plaats van de eerdere 150 ppm. Hiermee komen deze producten in aanmerking voor de generieke belastingverlaging op laagzwavelige benzines die de Nederlandse overheid per 1 oktober 2002 invoert. BP biedt de schonere benzineproducten via al haar service stations in Nederland aan. Ook worden ze geleverd aan de onbemande stations en installaties voor eigen gebruik. De introductie van deze benzineproducten past binnen het streven van BP het probleem van klimaatverandering aan te pakken en de uitstoot van schadelijke stoffen te beperken.

De nieuwe benzines verminderen de uitstoot van zwavel (verantwoordelijk voor zure regen) met tweederde en voldoen voor wat betreft het zwavelgehalte aan de specificaties van de Europese Unie voor het jaar 2005. Iedere consument kan zonder problemen op de schonere benzineproducten overstappen.

BP breidt hiermee haar aanbod van schonere brandstoffen in Nederland uit. In mei 2000 introduceerde het bedrijf als eerste oliemaatschappij in Nederland al een zeer laagzwavelige diesel (BP Cleaner Diesel) op haar servicestations in Amsterdam en directe omgeving. Deze introductie werd in november van hetzelfde jaar uitgebreid naar de BP-servicestations in Den Haag, Rotterdam, Utrecht en Noord-Holland. Overigens stelt de Nederlandse overheid per 1 oktober 2002 ook op laagzwavelige diesel (in verband met de afschaffing van de paarse diesel) en LPG een generieke belastingverlaging in.

BP's nadruk op de ontwikkeling en introductie van schonere brandstoffen vloeit voort uit het streven het probleem van klimaatverandering aan te pakken en de uitstoot van schadelijke stoffen te beperken. In 1998 stelde het bedrijf zich ten doel om haar wereldwijde uitstoot van broeikasgassen te beperken. Het ging om een vermindering van 10% in 2010 ten opzichte van 1990. In 2002 kondigt de energiemaatschappij aan deze doelstelling al te hebben gehaald - vele jaren eerder dan gepland.

Brussel wil zeeschepen schonere brandstof opleggen

Eind november 2002 presenteert de Europese Commissie een voorstel om de uitstoot van zwaveldioxide en stikstof door boten tegen te gaan. Zeeschepen moeten overschakelen op schonere brandstof zodra ze de Noordzee, het Kanaal en de Baltische Zee bereiken. Het voorstel van de Commissie heeft nu nog geen formele status maar zou uiteindelijk regelgeving moeten worden. Met name in Rotterdam en andere havengebieden is de luchtvervuiling voor een flink deel toe te schrijven aan de uitstoot door zeeschepen. Zwavel, stikstof en kleine stofdeeltjes veroorzaken volgens de Commissie astma, bronchitis en hartkwalen.

Tegenwoordig varen schepen op bunkerolie, het goedkoopste destillaat uit de raffinaderij. Terwijl voor autobrandstof een strenge norm geldt van maximaal 0,005% zwaveldioxide, zit in bunkerolie gemiddeld 2,7% en soms zelfs veel meer. Daardoor stoten de zeeschepen bijna net zoveel uit (driekwart) als alle motoren (trucks, fabrieken, verwarming) op het vasteland.

In het voorstel van de Commissie mag bunkerolie nog maar 1,5% zwavelverbindingen bevatten. Schepen die aan de wal liggen en een aggregaat laten draaien, moeten zelfs overschakelen op brandstof met maximaal 0,2 procent. De Commissie denkt dat landen jaarlijks 2,7 miljard euro besparen op gezondheidskosten. De brandstof wordt wel duurder: reders zijn ruim een miljard euro per jaar duurder uit.

De normen gelden alleen voor de Europese wateren. Zeeschepen hebben meestal meerdere brandstoftanks. Midden in de oceaan mogen ze de allergeedkoopste bunkerolie met meer zwavel blijven gebruiken.

Energieveiligheidsplan van de Europese Commissie: grotere olievoorraden nodig

In september 2002 presenteert de Europese Commissie een energieveiligheidsplan. In dit plan wordt voorgesteld dat lidstaten van de Europese Unie olievoorraden voor ten minste 120 dagen moeten aanhouden. De voorraden moeten worden beheerd door pu-

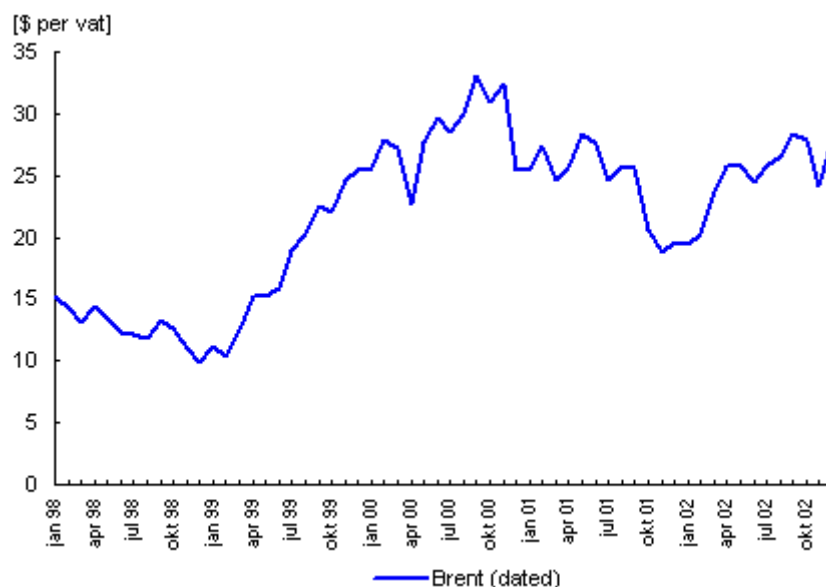
blieke diensten. De Commissie vindt dat de overheid zorg moet dragen voor voorraden voor ten minste veertig dagen; in combinatie met wat olieconcerns aanhouden moet er dan olie op voorraad zijn voor 120 dagen. Op dit moment beheren publieke diensten samen met olieconcerns de olievoorraden. Van lidstaten wordt nu verwacht dat zij voorraden aanhouden voor een consumptie van gemiddeld 90 dagen. Gemiddeld hebben de lidstaten reserves voor 114 dagen, met een bandbreedte van 90 tot 120 dagen.

Het veiligheidsplan moet de afhankelijkheid van olie van buiten de EU verminderen en meer grip geven op een stabiele olieprijs. In 2002 wordt geschat dat 70% van het olieverbruik en 40% van de gasconsumptie geïmporteerd. Naar verwachting zullen deze percentages in 2020 oplopen tot respectievelijk 90% en 70%. Door deze toenemende afhankelijkheid wordt de Europese Unie steeds gevoeliger voor een economische stilstand. De prijsstijgingen waarvan sinds 1998 sprake is, hebben de olierekening voor de EU-lidstaten sindsdien verhoogd met enige honderden miljarden euro's per jaar. De Europese Commissie wil op termijn een gemeenschappelijk agentschap opzetten dat de ontwikkelingen op de oliemarkt volgt en het effect van deze ontwikkelingen op de veiligheid in kaart brengt. Zo moeten betrouwbare prijsindices worden opgesteld, zodat men sneller en efficiënter kan inspelen op ontwikkelingen in de markt.

De voorstellen van de Commissie zijn neergelegd in twee ontwerprichtlijnen. De voorstellen van eurocommissaris De Palacio kunnen alleen worden doorgezet als alle vijftien lidstaten ermee akkoord gaan. Waarnemers in Brussel denken dat lidstaten de voorstellen af zullen wijzen, omdat het aanhouden van nog grotere voorraden volgens deze landen kostbaar en onnodig is.

De Nederlandse regering en oliemaatschappijen verzetten zich tegen de plannen van de Europese Commissie. Volgens de Vereniging van de Nederlandse Petroleumindustrie (VNPI) is de huidige voorraadverplichting van 90 dagen ruim voldoende om onderbrekingen in de bevoorrading te kunnen opvangen. Bovendien zou het verhogen van het voorraadpeil erg kostbaar zijn. Minister Heinsbroek van Economische Zaken schrijft in een brief aan de Tweede Kamer dat hij het algemene idee van 'meer geharmoniseerde besluitvorming' over noodvoorraden wel steunt, maar dat de plannen van de Europese Commissie om de nationale noodvoorraden in handen te leggen van de Commissie, te ver gaan. Ook het vergroten van de olievoorraden van 90 naar 120 dagen consumptie wijst de minister af omdat dit nog steeds geen effect heeft op de wereldprijzen zou hebben en wel hoge kosten met zich meebrengt.

Olieprijs

In 2002 stijgt de gemiddelde maandprijs van ruwe olie (Brent spot) met 44% van 19,5 US dollar per vat in januari, tot 28,1 US dollar in december 2002. De prijs van Brent-olie is de graadmeter voor ongeveer tweederde van de verhandelde olie in de wereld.

In mei 2002 stijgt de prijs van Brent olie naar 25,7 US dollar per vat. Volgens analisten is deze piek onder andere het gevolg van de daling van olievoorraden in de Verenigde Staten en van conflicten in Israël en Irak. Dit laatste zou de olie-export uit Irak - een van de grootste olieproducenten ter wereld - en mogelijk ook andere landen uit het Midden-Oosten in gevaar kunnen brengen, waardoor de olieprijs kan stijgen. De prijsstijging in september wordt opnieuw toegerekend aan de dreiging van militaire acties in Irak. Het oliekartel OPEC besluit tijdens een bijeenkomst op 19 september 2002 de olieproductie te verhogen, om zo een verdere prijsstijging te voorkomen. Maar op 24 september breekt de olieprijs door het maximum van 28 US dollar per vat, dat OPEC gezond acht voor de markt. Het kartel streeft naar een prijs van tussen de 22 en 28 dollar. In december 2002 bereikt de olieprijs voor een vat Brent-olie op de oliebeurs in Londen uiteindelijk de hoogste piek van 30,39 dollar, het hoogste niveau in de afgelopen twee jaar. Volgens de OPEC wordt de piek onder andere veroorzaakt door een algemene staking in Venezuela, waardoor de olie-uitvoer van het land stil ligt. Venezuela is binnen de OPEC de op twee na grootste olieleverancier. Ondanks de gestegen prijs besluit de OPEC later toch om haar eigen overproductie aan banden leggen. Doordat enkele olielanden eerder gemaakte afspraken niet geheel nakwamen, lag de Opec-productie de laatste tijd naar schatting drie miljoen vaten boven het eigen gestelde maximum. Door het overschrijden van de productiehoeveelheid kan de olieprijs dalen, terwijl de OPEC er juist alles aan is gelegen de prijs op peil te houden.

Q8 timmert aan de weg in Nederland

Bij de eerste door het ministerie van Financiën georganiseerde veiling van benzinestations langs de Nederlandse snelwegen in december 2002 worden drie van de negen snelwegstations toegewezen aan Q8. De veiling van de tankstations is door de over-

heid geïnitieerd om een evenwichtiger verdeling van deze stations mogelijk te maken, de concurrentie tussen benzinemaatschappijen te stimuleren en de mogelijkheid tot aanwezigheid van nieuwe maatschappijen langs de snelwegen te bevorderen. Tot 2005 zullen in totaal 50 van de 250 snelwegstations door middel van een veiling door de overheid worden herverdeeld.

De drie nu aan Kuwait Petroleum Nederland toegewezen tankstations zijn het Shellstation Amstelveen-Zuid aan de A9, het Shellstation De Mussels aan de A28 en het Q8-station Stienkamp aan de N31 (op 1 december 2002 overgenomen van BP). Kuwait Petroleum Benelux is blij met de toewijzing, vooral het station bij Amstelveen is voor het bedrijf belangrijk omdat Q8 in deze regio ondervertegenwoordigd was.

Eerder in het jaar sloot Q8 een overeenkomst met BP, waardoor 38 benzinestations in het noordoosten van Nederland (Groningen, Friesland, Drenthe, de Noordoosterpolder en het noordelijke deel van Overijssel) door BP worden overgedragen aan Q8. De stations worden omgebouwd tot Q8 stations en vormen een belangrijke uitbreiding van het Q8 netwerk in Nederland.

Deze overname past volledig in de strategie van Q8 om haar positie in de Benelux, en in Nederland in het bijzonder, te verbeteren. Na de overdracht van de benzinestations heeft Q8 een bereik van 140 stations en een marktaandeel van 4 % in Nederland.

Shell koopt grootste smeermiddelenproducent in VS

Shell Oil, de Amerikaanse volledige dochter van de Koninklijke/Shell Groep, bereikt in maart 2002 overeenstemming bereikt met Pennzoil-Quaker State Company over een overname. Shell betaalt cash \$22 voor een aandeel, wat de overnameprijs brengt op \$1,8 miljard. Daarnaast neemt Shell \$1,1 miljard aan schulden over. Het bod van Shell betekent een premie van ongeveer 42% boven de beurskoers in New York op 22 maart 2002.

Pennzoil (hoofdkantoor in Houston, Texas) is de grootste producent van smeermiddelen voor personenauto's in de Verenigde Staten. De twee grootste merken, Pennzoil en Quaker State zijn in hun segment de nummer een en twee in marktaandeel. Naar opgave van het bedrijf zelf hadden de twee merken in 2001 een marktaandeel van 35,8%.

Daarnaast brengt Pennzoil-Quaker State tal van andere automotieve consumentenproducten op de markt (1.300 producten onder 20 merknamen) en exploiteert het in de VS en andere landen meer dan 2.000 Jiffy Lube winkels/werkplaatsen. Over 2001 rapporteerde de onderneming een omzet van \$2,3 miljard en een operating income van \$152 miljoen.

Volgens Shell maakt de combinatie van de twee bedrijven Shell tot een leider op de smeermiddelenmarkten van zowel de Verenigde Staten als de wereld, en betekent het een versterking van de totale positie van Shell Oil Products in de VS.

Shell wil in Polen raffinaderij kopen

Shell maakt in mei 2002 bekend in Polen een raffinaderij te willen kopen om zijn positie in Centraal-Europa te versterken. Shell is na British Petroleum de grootste buitenlandse speler op de Poolse markt. Het bedrijf heeft met 204 benzinstations een marktaandeel van 6%, maar hoopt dat in 2005 te hebben vergroot tot 15% door nieuwbouw en overnames. Met een eigen raffinaderij wil het Brits-Nederlandse olieconcern zijn afhankelijkheid van de Poolse oliegigant PKN Orlen verkleinen.

Buitenlandse bedrijven kopen hun benzine grotendeels bij PKN Orlen, de grootste pomphouder van Polen maar ook, met 60% marktaandeel, de machtigste partij op de groothandelsmarkt. Hierdoor kan PKN Orlen de marge van zijn concurrenten grotendeels sturen. Volgens analisten wil Shell de activiteiten van het Zweedse concern Preem overnemen. Dit bedrijf wil zich naar verluid terugtrekken uit Polen maar bezit wel een netwerk van benzinepompen en was bezig te investeren in een eigen infrastructuur voor de groothandel.

Tango en Tinq openen nog meer onbemande tankstations

Tango, het nieuwe brandstofmerk dat tegen het einde van 2002 50 onbemande tankstations in Nederland operationeel heeft, opent in oktober 2002 haar eerste tankstation in België te Waasmunster langs de N70 Lokeren - St. Niklaas. Voorlopig richt Tango zich op de driehoek Brussel - Antwerpen - Gent en op specifieke locaties in Wallonië. Tango verwacht in 2003 zo'n 20 nieuwe Tango-stations in België te openen en verdere groei wordt voorzien door nieuwe tankstations te openen in Nederland en Spanje.

Tango, een dochteronderneming van het beursgenoteerde Nederlandse concern Petroplus International NV, is in 2000 gestart met het uitrollen van een netwerk van onbemande stations door heel Nederland. Het marketingconcept van Tango, dat qua volume twee keer het landelijk gemiddelde omzet, is gebaseerd op het principe "Tank and Go".

Tinq opent in 2002 veel nieuwe tankstations in Nederland, in het streven een landelijk netwerk op te bouwen. Een overzicht:

maart	Oudenbosch, Breda en Wouw (alle in Brabant)
april	Leerdam, Bergen (Noord-Holland), Hoogerheide (Brabant)
juni	Eindhoven, Breda (tweede station), Nijmegen, Alblasterdam
oktober	Dronrijp (eerste station in Friesland), Nieuwegein
december	Den Bosch en Hapert, Bemmelen (Gelderland), Lisse en Hilversum

Winst Petroplus stijgt; Tango-keten ook naar buitenland

Het olieconcern Petroplus maakt in maart 2002 bekend dat de winst in 2001 met 30% is gestegen, van 29,4 naar 38,2 miljoen euro. Ook de omzet nam in 2001 fors toe door integratie van de overgenomen raffinaderijen in het Zwitserse Cressier en het Britse Teesside. Bovendien maakte Petroplus bekend dat het zijn onbemande Tango-pompen ook in het buitenland gaat exploiteren. Deze keten van benzinepompen die tegen lage

prijzen brandstof aanbieden, groeide in Nederland in het afgelopen jaar sterk. Tango heeft nu al 25 stations operationeel, 6 stations zijn in aanbouw en eind 2002 moet het totaal volgens planning op 50 stations staan. De uitbreiding naar het buitenland betreft landen als België, Spanje en Hongarije. Tango maakte in 2001 voor het eerst winst, namelijk 0,6 miljoen euro. Petroplus bezit 75% van de aandelen van Tango.

Verder maakt Petroplus in maart bekend dat het in 2002 in Noordwest-Europa een grote acquisitie wil doen. Overnames zijn de afgelopen jaren de belangrijkste oorzaak van de forse groei van het beursgenoteerde olieconcern dat vrijwel uitsluitend in Europa actief is. De omzet groeide in 2001 met 51% naar 5,425 miljard euro. De winst per aandeel steeg met 7% naar 1,35 euro.